

OPINIE

Ruim baan voor het gasloos bouwen

Alle nieuwe huizen moeten vanaf 1 juli gasloos gebouwd worden. Een paniekbesluit? Of liepen bouwers en kopers al jaren achter de feiten aan?

EELKO HUIZINGH

Veel veranderingen sukken lange tijd voort, om na het passeren van een omslagpunt ineens in een stroomversnelling te komen. Een goed voorbeeld is gasloos bouwen. Tot voor kort werd nog uitgebreid gediscussieerd over het afschaffen van de wettelijke verplichting om elke nieuwe woning van een gasaansluiting te voorzien. En toen meldde de regering opeens dat vanaf 1 juli alle nieuwe huizen gasloos moeten zijn. Een grote schok voor bouwende en huizenkopende Nederland. Er wordt gesproken over een paniekbesluit en geroepen om compensatie. Wat zegt dit over 'onze' bouwers? En over 'onze' huizenkopers?

Dat de voorraad fossiele brandstoffen op aarde beperkt is, weten we al decennia. Het klimaatakkoord van Parijs met ambitieuze energiedoelstellingen, waarmee Nederland akkoord ging, werd weliswaar pas in 2015 gesloten, maar daar gingen vier lange jaren van onderhandelen aan vooraf. Dus dat er iets op het gebied van energievoorziening zou veranderen, was al geruime tijd bekend.

Nog twee cijfers dan: geschat wordt dat de gemiddelde levensduur van een woning in Nederland 120 jaar is. Voor de beslissing om de gaswinning in Groningen uiterlijk in 2030 te stoppen, was de verwachting dat het Nederlandse aardgas in 2034 op zou zijn. Met andere woorden: woningen gebouwd in 2018 kunnen nog 10 tot 15 jaar verwarmd worden met Nederlands gas en daarna ruim 100 jaar niet. Dus is het dan raar om te stoppen met gasaansluitingen? Of is het raar om sowieso nog huizen met gasaansluiting te willen bouwen en kopen?

Hoe waren de reacties op het kabinetsbesluit? Neprom (projectontwikkelaars) en Bouwend Nederland waarschuwen dat de verplichting om van het gas af te gaan voor problemen gaat zorgen. De Vereniging Eigen Huis (VEH), die opkomt voor huizenkopers, vindt het goed dat er druk zit op de overstap naar gasloos bouwen, 'maar niet ten koste van de kopers'. Ook VEH vindt 1 juli als ingangsdatum te vroeg. Bouwend Nederland wil nu een tijdelijke inkeerbeleging die stimuleert dat lopende projecten alsnog aardgasvrij worden opgeleverd. Op kosten van de overheid, uiteraard.

Zijn deze reacties verrassend? Nee, om twee redenen niet. Ten eerste brengt het wijzigen van bestaande plannen kosten met zich mee. Hoe achterhaald die plannen ook waren, het is begrijpelijk dat bouwers en kopers graag zien dat de overheid de rekening betaalt. Altijd prettiger dan zelf de rekening te moeten betalen. Ten tweede kent elke nieuwe technologie voorlopers en achterblijvers. Voorlopers zijn innovatieve bedrijven, vaak relatief

De Groningse wijk Meerstad is al wel geheel gasloos. FOTO ARCHIEF DVHN

'De bouwsector staat zo wel helemaal in haar hemd'

klein, minder machtig en bereid om risico's te nemen. Achterblijvers zijn bedrijven die veel geld verdienen met een oude werkwijze en dat graag nog zo lang mogelijk willen blijven doen. Innovatie betekent verandering en als je machtig bent is elke verandering een potentiële bedreiging van de winstgevende status quo. Dus het is heel begrijpelijk dat deze bouwers stampij maken.

Dat nog zoveel aannemers huizen en andere gebouwen 'op de plank' hebben liggen met gasaansluiting zegt veel over deze ondernemers. De bouwsector staat niet bekend om haar innovatieve karakter, maar staat zo wel helemaal in haar hemd. En dat is jammer, want er zijn wel degelijk aannemers die de afgelopen jaren niet onder een steen hebben gelegen.

Gasloos bouwen is innovatief voor de grote massa-bouwers. De aannemers die gespecialiseerd zijn in projectbouw en al steigeren als kopers een stopcontact een meter willen verplaatsen. Vanaf het midden van de jaren zestig bouwen zij huizen met gasverwarming. En als je vijftig jaar lang hetzelfde kunstje doet, is het schokkend om nu plotseling door een andere hoepel te moeten springen. Want is de technologie nieuw? De techniek voor energieneutraal bouwen bestaat al, dus het is moeilijk vol te houden dat gasloos bouwen anno 2018 echt innovatief is. Dat is het alleen voor bouwers die de wind van verandering tot nu toe steeds genegeerd hebben.

Het grappige nu is dat Bouwend Nederland dit zelf eigenlijk ook toegeeft door van een 'inkeerbeleging' te spreken. Want wat is een inkeerbeleging? Op internet vond ik de omschrijving dat dit een regeling is

waarbij mensen anders gaan handelen omdat ze zich realiseren dat ze fout zaten en omdat ze nu hun gedrag veranderen worden ze niet gestraft. Dus je hebt iets fout gedaan, daarvoor verdien je eigenlijk straf, maar als je nu heel snel je zonden opbiecht en belooft je leven te beteren, word je niet gestraft.

Hoe nu verder? Ten eerste: moet de overheid compenseren? Het slechte aan het kabinetsbesluit is dat dit in 2018 is genomen, het had ook jaren eerder gekund en misschien wel gemoeten. Toch compenseren? Daar valt wat voor te zeggen: de overheid wijzigt de regels van het spel tijdens het spel. Dat is niet eerlijk. Maar er is ook een andere kant: sommige bouwers (en huizenkopers) hebben hun nek uitgestoken en geïnvesteerd in innovatie. Zij hebben een risicovol en soms kostbaar leerproces doorlopen om huizen te ontwikkelen met andere vormen van verwarming. Andere ondernemers bleven vol inzetten op geld verdienen met *business as usual*. Moeten we deze ondernemers nu compenseren (belonen) voor hun gebrek aan durf? Dit verschijnsel heet creatieve destructie. Laat ons ruim baan geven aan ondernemers die wel innovatief zijn.

Ten tweede: laten we niet alleen achterom kijken, maar ook vooruit. In tegenstelling tot wat bouwers en huizenkoperclubs ons willen laten geloven: gasloze huizen zijn niet innovatief. Die tijd ligt al even achter ons. Gasloos is hooguit het tussenschijfje naar energieneutraal. 'Nul op de meter' moet zo snel mogelijk standaard worden. Als bouwers en huizenkopers nu opnieuw hun kop in het zand steken, krijgen we over enkele jaren dezelfde discussie nog eens. Het gemiddelde huis dat dit jaar wordt gebouwd zal ons immers allemaal ruimschoots overleven.

Dr. Eelko Huizingh is universitair hoofddocent innovatiemanagement, directeur van expertisecentrum Vinci van de Rijksuniversiteit Groningen en auteur van *Innovatiemanagement*.